

Buttle kvarn

Uppgifter från boken Sveriges kvarnar 1940:

Kvarnen byggdes först i två våningar, tillbyggdes 1928 och har nu tre våningar. Nytt kvarnverk installerades 1928 och består av, 2 par stenar, 1 dubbel valstol, korngrynsverk och fullständigt rensverk.

Drivkraft: 1 råoljemotor om 50 hkr. Belysning från eget kraftverk. Laddningsstation för batterier. Innehar Buttle telefonväxel.

Ägare: Bertil Anton Samuel Andersson, f. 1907. Yrkesutbildning, realexamen och utbildning vid Buttle kvarn.

Uppgiftslämnare Torsten Andersson:

Buttle kvarns historia börjar omkring år 1870. B.J. Ahlgren hade tidigare uppfört ett ångdrivet sågverk vid Altajme i Buttle. Senare utökades verksamheten med ett kvarnverk. Ett bolag bildas 1876 av ett antal buttlebor, Buttle Ångsågsbolag. Bolaget köper 1879 sågverket och kvarnen av Ahlgren. Sågverket får i samband med laga skifte flytta till Nygårds grund medan kvarnen blir kvar på platsen.

Kvarnen får ny ägare, August Larsson Altajme, som driver den några år. 1924 säljer Larsson kvarnen till Fredrik Anton Andersson som är min farfar.

Farfar kom från Hemse där han varit delägare och disponent vid Hemse Ångkvarnsbolag. Han titulerades tidigare sjökapten och kom från Bälinge socken i Nyköpings län enligt det köpebrev som undertecknades den 1 maj 1894. Farfar köpte då in sig som hälftendelägare i Hemse Ångkvarn, den andra hälften ägdes av mannen som startade företaget, Alfred Lundqvist. De båda drev företaget vidare i kompanjonskap. Senare bildades ett nytt bolag där farfar var en av delägarna. Det nya bolaget, Hemse Kvarn & Sågverks A.bolag, övertar rörelsen. Affärerna utvecklas inte som man hoppats utan de säljer bolaget 1919.

Farfar köper senare Buttle kvarn för 10 000 kronor. Kvarnen byggs ut och nytt kvarnverk installerades 1928. Verket bestod av två stenpar, dubbelvalsstol och korngrynsverk. Drivkraften var en 50 hkr råoljemotor. Farfar köpte bil och körde och sålde mjöl till affärerna. Mjölet som skulle till affärerna på norra Gotland sändes med båt från Klintehamn. Min far Bertil var född 1907 och arbetade i kvarnen. Han hade tagit realexamen i Visby och fick sin kvarnutbildning i sin fars kvarn.

1939 kom kriget med allt vad det förde med sig. Oljeleveranserna till motorn minskade eller drogs in helt. Pappa hyrde då en

*Bertil Andersson och
Erling Olsson.*

lokomobil för 5 kronor dygnet som fick ersätta råoljemotorn.

Pappa själv var oftast maskinist och svarade för eldningen av den hungriga vedslukande lokomobilen. Var jag hemma var det också mitt arbete att hjälpa till med eldningen. Vi hade en mjölnare som svarade för kvarndriften. Vissa tider var en av dem eller ibland båda två samtidigt inkallade till militärtjänstgöring. Då fanns som tur var en granne som kunde rycka in som mjölnare.

1941 kom »strömmen« till Buttle. Hos oss installerade Broström från Garda. Det var vinter och kallt, mycket kallt. Jag minns att han gick och vred de bara händerna i kylan och han hade ständigt en cigarett i mungipan. Hans näsa var lika röd som glöden på cigaretten. Det var fantastiskt med strömmen, men det kostade

*Kvarnstenarna skall
hackas (pickas) här en
okänd mjölnare som ser åt
om stenarna.*

pengar, både installation och drift. Det var ständiga prishöjningar som kallades kolpristillägg. Mjölhnare Hansson vid Mólner kvarn sa om kraftverket att »de ärver oss medan vi lever«.

Rörelsen utvecklades med rensmaskiner och betningsapparat. Vi köpte en begagnad foderblandare från Slitegårdskvarn. 1962 var det dags för spannmålstork och aspiratör. Pappa hade väldigt besvärligt med astma så hans jobb var att svara för att elda pannan till torken.

1965 tog jag över rörelsen. Mitt val var att bygga om valsverket och satsa på hushållsmjöl eller att satsa på fodertillverkning. Det blev det senare. Jag satte in två 6 tons foderblandare, hammarkvarn med 75 hkr motor, ny spannmålskross, automatvågar och utlastningsfickor. Resultatet blev en bra fungerande foderfabrik som efterhand kompletterades med bulkbil för uttransport av det foder vi tillverkade.

Buttle Foder & Spannmål AB

Uppgiftslämnare Lars Wahlby:

1979 övertar/köper Jens Otto Monrad Buttle kvarn, företagsnamnet ändras till Buttle Foder & Spannmål AB. Driftsansvarig är som tidigare Lars Wahlby. Den nya ägaren avser att driva företaget vidare i sin dåvarande form men sortimentet utökas med mineraler och gödsselförsäljning. Tillverkningskapaciteten utökades genom att en ny spannmålskross från Mårtens Möllemaskiner installerades. Lagringsmöjligheterna utökades genom att två Prevesilos byggdes, var och en med en lagringskapacitet om 500 ton, samtidigt installeras en kylmaskin LKKAA-2-110. Fordonsparken utökades med en ny flakbil med blåsaggregat med lastkapacitet om 12 ton samt en ny truck och en Nissan Datsun King Cab.

1986 tar AB John Hansson i Uppsala över företaget. Buttle Foder och Spannmål blir ett helägt dotterbolag till AB John Hansson i Uppsala. Verksamheten fortsätter i stort sett som det gjort tidigare. Sortimentet utökas med växtskydd, plaster, syror och

bränslepellets. En mindre butik öppnades i anslutning till kvarnen.

Buttle Såg som tidigare haft ett ägarsamband med Buttle Kvarn köps in av Buttle Foder & Spannmål AB år 1993. Lokalerna skall användas som planlager för gödning, utsäde och spannmåls-lagring.

1999 inköptes den första riktiga bulkbilen en Scania R 142 lastkapacitet 12 ton. Utbyggnaden av foderfabriken fortgår. Nästa större investering är en ny varmluftstork och två nya Bauttlersilos rymmande vardera 600 ton. 2001 behövs det ytterligare lagringsmöjligheter och det blir en silos typ Preve med en lagringskapacitet på 1700 ton. Samtidigt byggs spannmålsgruppen in under tak och mottagningsmöjligheterna ökas till 30 ton/tim.

Den sammanlagda lagringskapaciteten uppgår nu (år 2010) till cirka 5 000 ton och fodertillverkningen är cirka 7000 ton. Antal anställda är 3 personer.

